

چه چیزی کتاب درسی حقیقتاً خوبی را پدید می‌آورد؟ کتاب درسی خوب نشان می‌دهد که دست کم باید محتوا و سازمان‌بندی مناسبی در آن وجود داشته باشد که در قالب لحن گفتار و سبک دلنشینی متجلی شود. چه عاملی موجب می‌شود که کتابی درسی هم حقیقتاً خوب و هم به‌راستی با توفیق قرین باشد؟ نحوه تدوین و تألیف؛ و این کتاب راهنما برای همین منظور نوشته شده است. من کتابهای درسی بسیار خوبی دیده‌ام که، به سبب بی‌توجهی مسئولان به امور بازار و تا حدی سوءمدیریت، با شکست مواجه شده‌اند، و نیز شاهد کتابهای پیش پا افتاده‌ای بوده‌ام که عمدتاً به علت هوچیگریهای ناشر و فعالیتهای تعرض آمیز در بازار فروش به توفیق‌هایی دست یافته‌اند. باری، کتابهای درسی‌ای که هم خوب و هم موفق باشند در رشته خود ناگزیر به صورت آثاری کلاسیک درمی‌آیند. آنها به چاپ دهم و بالاتر هم می‌رسند، حتی از مؤلف اصلی خود بیشتر عمر می‌کنند، و پیوسته پول سرشاری به بار می‌آورند.

هدف اصلی من در نگارش این کتاب آن است که مؤلفان این توانایی و اختیار را کسب کنند که خودشان به تهیه و تدوین کتاب درسی همت گمارند تا بر میزان و امکان موفقیتشان بیفزایند. نوشتن و تهیه کتابی درسی و پرداختن به کارهای دیگری که با تألیف و تدوین ارتباط دارند برنامه‌ای است وقت گیر - و به گفته عده‌ای، به یادماندنی - و حتی گاهی دردناک. ناشران ممکن است جز تعیین و تخصیص پیش‌پرداختها کار دیگری در این فرایند انجام ندهند. حتی بنگاههای بزرگ به ندرت عده‌ای بیشتر از ده، دوازده نفر دبیر تدوین استخدام می‌کنند و مایل اند آنها را برای امضای قراردادهایی در زمینه بزرگ‌ترین برنامه‌های فروش حفظ کنند. در عین حال، برنامه‌هایی که در آنها کمبود منابعی وجود ندارد ممکن است در اثر فقدان مسئولیت‌پذیری یا نظارت بر کیفیت به نتیجه مطلوب نینجامند. بنابراین، شما به‌عنوان مؤلف کتاب درسی، خودتان مطمئن‌ترین وسیله‌اید.

شما در رشته خود متخصص و کارشناسید، اما در نشر کتاب درسی - که عملی است به همان اندازه چند جنبه، چند لایه، و پرتنوع - کارشناس نیستید. از این

پیشگفتار

این کتاب محصولی است از تجربه طولانی و متنوع من به‌عنوان مدرس، طراح برنامه آموزشی، و دبیر تدوین حرفه‌ای در زمینه نشر کتابهای آموزشی. بیش از ۱۸ سال به ویراستاران و مؤلفان کمک کرده‌ام تا از لحاظ تجاری موفقیت‌هایی در چاپ اول آثارشان و نیز در ویراستها و تجدید نظرهای ثمربخش کتابهای درسی دبیرستانی و دانشگاهی خود به دست آورند. تا زمان نشر این اثر، در تدوین و ویرایش ۷۰ کتاب در رشته‌های تاریخ، علوم سیاسی، نگارش انگلیسی، ادبیات، بازرگانی، آموزش و پرورش، جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی، روان‌شناسی، رشد کودک، باستان‌شناسی، حقوق جنایی، و ارتباطات نقش اساسی ایفا کرده‌ام. اکثر کتابهایی که در چاپ اول آنها کار کرده‌ام به چاپهای بعدی رسیده‌اند، و بیشتر تجدید چاپها سهم بازارشان را افزایش داده‌اند. درباره تهیه کتابهای درسی خوبی که با توفیق قرین می‌شوند نکته‌هایی آموخته‌ام.

در نشر تجاری کتابهای درسی، مثل کسب و کارهای دیگر، میزان توفیق برحسب درآمدهای حاصل از فروش به نسبت هزینه‌های موجود در آن رشته بازرگانی سنجیده می‌شود. رقمهای فروش مبتنی‌اند بر تعداد معلمانی که کتاب درسی شما را برمی‌گزینند و تعداد دانشجویانی که از آن در رشته تحصیلی‌شان استفاده می‌کنند، یعنی رشته‌ای که کتاب را برای آن نوشته‌اید. برخی از عواملی که بر این ارقام تأثیر دارند عبارت‌اند از میزان سرمایه‌گذاری ناشر؛ مجراهای مختص بازاریابی، توزیع و فروش؛ و شیوه‌های مشترک مربوط به بهره‌وری و کارایی. اما، به عقیده من، وجود هر کتاب درسی به‌راستی خوب و مناسبی بزرگ‌ترین منبع توفیق به شمار می‌رود.

رو، به ناشر و کارگزاران ناشر، یا دست کم به معلومات و مهارت‌های کارگزاران امور نشر، نیاز دارید. هدف این کتاب آن است که شما را با دانش و مهارت‌های دبیر تدوین کتابهای مربوط به آموزش عالی آشنا سازد و بتوانید در مقام مؤلف دانشگاهی و نویسنده کتاب درسی از آن به نفع خود استفاده کنید. به دنیای من خوش آمدید.

مِریِ النِّ لیبونکا، ۲۰۰۳